

Potom vykonali trest na bratřích, ale mne nezohavili a poslali mě do Pustozerska. Z Pustozerska jsem napsal carovi dva listy, jeden krátký a jeden delší. Týkaly se různých věcí. Řekl jsem mu ve svém listě i o některých božích znameních, která mi byla zjevena v pustozerském vězení. Kdo tam čteš, rozuměj. Ještě pak jsem s bratřimi na diakonovo naléhání poslal do Moskvy jako dar pravověrným knihu Odpověď pravoslavných. Bylo to usvědčení z kacířského bludu a pravda o církevních dogmatech. Také kněz Lazar poslal carovi a patriarchovi dva listy. A za to všechno se nám dostalo takových darů: v mém domě v Mezeni pověsili dva lidi, mé duchovní děti, jurodivého Fjodora a Luku Lavrentjeviče, boží služebníky. Luka byl z Moskvy, jediný syn matky vdovy, zaměstnáním koželuh, mladý muž asi pětadvacetiletý. Přijel si na Mezeň s mými dětmi pro smrt. A když bylo v mém domě to hrozné vraždění, ptal se ho Pilát: „Jak ty se, mužiku, křížuješ?“ A on odpověděl v moudré

a chtěl jsem umřít; odmítal jsem potravu a nejedl víc jak osm dní, ale pak mi bratři nakázali jíst.

☞ Potom se chopili kněze Lazara a vyřízli mu z hrdla celý jazyk. Vyteklo trochu krve a přestala. Ale později mluvil i bez jazyka. Dále mu položili ruku na špalek a usekli mu ji v zápěstí. A utatá ruka ležící na zemi sama složila prsty podle podání a dlouho tak ležela před lidem. Vyznávala, ubohá, i po smrti neúchylně Spasitelovo znamení. I já sám v tom vidím znamení: bezduchá usvědčuje živé. Na třetí den jsem mu rukou hmatal v ústech a hladil: všechno je hladké — bez jazyka, a nebolí. Dal Bůh, že se to po krátkém čase zahojilo. Už v Moskvě ho řezali; tehdy mu kousek jazyka zůstal, ale teď byl vyříznut všecek beze zbytku. A hovořil dva roky čistě, jako by měl jazyk. Sotva uplynuly dva roky — jiný zázrak: ve třech dnech mu narostl celý jazyk, jen trošku tupý, a zase mluvil, bez ustání chválil Boha a proklínal kacíře.

Pak odvěkli soloveckého poustevníka starce Epifanije, mnicha kajčnicka, a také mu vyřízli celý jazyk. U ruky mu utali čtyři prsty. Z počátku hovořil huhňavě. Pak se modlil k přecistě Matce boží, i zjevily se mu ve vzduchu oba jazyky, moskevský i zdejší; on pak jeden vzal, vložil si jej do úst a od těch dob mluvil čistě a jasně a jazyk se nalézal v ústech celistvý. Podivuhodná jsou díla Hospodínova a nevýslovné soudy Páně — dovoluje trestat a zase léčí a má slitování. Ale jaképak dlouhé řeči, Bůh je odvěky divotvůrce, přivádí z nebytí do bytí. Vždyť on také v poslední den všechno tělo člověčí v oka-

pokoře: „Věřím a křížuji se skládaje prsty, jak mě tomu učil můj zpovědník protopop Avvakum.“ Pilát ho dal uvrhnout do vězení a pak mu vložil oprátku na krk a pověsil ho na trámě. A tak Luka vystoupil od pozemských věcí k nebeským. Co víc mu ještě můžou udělat? Ač byl mlád, jednal jako starý: odešel k Pánu. Kéž by se i staří tak rozhodli.

Ve stejnou dobu přišel rozkaz pověsit i mé dva rodné syny, Ivana a Prokopije. Ale oni chudáci zmalomyslněli, netroufli si získat věnce vítězů; zalekli se smrti a zřekli se své víry. Tak je i s matkou všechny tři zakopali zaživa do země. Tu máte i bez smrti smrt. Sedte a číňte pokání, dokud si ďábel neusmyslí něco jiného. Smrt je strašná, a není se co divit. I blízký přítel Petr se ho kdysi zřekl a když vyšel ven, plakal hořce; pro jeho slzy mu bylo odpuštěno. A dětem se není co divit. Pro mé zhřešení byla na ně dopuštěna slabost. Ale dobrá, ať už je to tak. Kristus je dost silný, aby nás všechny spasil a slitoval se nad námi. XII

Potom týž hejtman Ivan Jelagin přijel k nám do Pustozerska z Mezeni a vzal si od nás vyznání. Znělo takto: rok, měsíc a pak — My beze změny držíme církevní podání svatých otců a kacířský koncil palestinského patriarchy Paiseia s jeho druhy proklínáme. A ještě moc jiných věcí tam bylo řečeno, i Nikon, strůjce kacířství, dostal svůj díl. Potom nás přivedli k popravčímu špalku, přečetli nám rozsudek, ale mne nezohavili a odvedli do vězení. Rozsudek zněl: Avvakuma posadit do země ve srubu a dávat mu vodu a chléb. Nato jsem odplívl

mžiku vzkřísí. A kdo to může posoudit? Vždyť jen právě Bůh: nové tvoří a staré obnovuje. Chvála jemu za všechno!

Potom vzali diakona Fjodora. Také jemu vyřízli celý jazyk, nechali v ústech jen malý kousek v hrdle šikmo odříznutý. Tehdy se zacelil v tom tvaru, ale později zase vyrostl jako starý, dosáhl i přes rty, jen byl trošičku tupý. Ruku mu utali napříč přes dlaň, Bůh dal, že se všechno uzdravilo, hovoří jasně proti dřívějšímu a čistě.

Nakonec nás zasypali zemí: v zemi sруб, vedle něho druhý a okolo všech společná ohrada se čtyřmi zámky. A strážní přede dveřmi ostříhali žaláře. My však tu i všude, kde jsme seděli v žalářích, zpíváme před Kristem Pánem, Synem božím, píseň písní, kterou Šalomoun pěl, když hleděl na matku Betsabé: Ty jsi dobrá, krasavice má, ty jsi dobrá, milovaná moje, oči tvé hoří jak plamen ohně; zuby tvé jsou bělejší mléka: zrak tváře tvé je jasnější než sluneční paprsky a celá v kráse záříš jako den v síle své. | 90

AVVAKUM. Život protopopa Avvakuma. Praha: Odeon,

1975, přeložil Bohuslav Ilek.